

Redacția și Administrația:
Budapesta, VIII, Conti-utca 4.

Aci sunt a să trimitte tot felul de scrisori, cereri și bani. Tot aci să primesc anunțuri cu prețurile cele mai moderate.

Un numar 8 fileri.

A DE VERUL

ORGANUL PARTIDULUI SOCIALDEMOCRAT DIN UNGARIA

ABONAMENTUL:

Pentru Austro-Ungaria:

Pe 1 an — — 4 coroane

Pe 1/2 an — — 2 coroane

Pe un 1/4 an — — 1 coroană

Pentru strălăitate:

Pe 1 an — — 6 coroane

Pentru America:

Pe 1 an — — 2 dolari

Foie pentru poporul muncitor român.

Redactată de un comitet.

Apare în fiecare Vineri.

Un naționalist la o întrunire socialistă.

— De ce fostul deputat dr. Aurel Vlad a fost invitat la o adunare populară socialistă? —

În vreme ce foile naționaliste românești, ca „Românul”, „Libertatea”, „Gazeta Transilvaniei” și mai cu seamă „Drapelul” din Lugoj atacă pe socialiști, — fruntașul naționalist dr. Aurel Vlad, nu se sfiște să ia parte la o adunare populară din Orăștie cu caracter pronunțat socialist, și să proclame *frăție* cu „primejdioșii” socialiști.

În vreme ce „Drapelul” nu mai sfârșește cu teorii, cu lecții de morală și injurături la adresa socialiștilor și țăranilor din Răcășdia, pentru adunarea ce-au ținut luna trecută împreună, numindu-i speculanți și transfigi, — fostul deputat național, dr. Aurel Vlad, are curajul să răspundă afirmativ la invitația comitetului nostru central socialist, ia parte la adunarea aranjată de noi, și ia și cuvântul, alături de oratori socialiști. Ne mirăm, cum doftorul Valerică Branisce călare pe „Drapelul” sau din Lugoj n'a crăpat de ciudă la aflarea acestui fapt. Ce va mai zice acelaș Valerică — (cel mai reacționar membru al partidului național român) când va auzi încă că n rezoluția ce s'a votat la aceasta adunare, se somează *partidul naționalist să lase la o parte pasivitatea, și să înceapă neîntârziat lupta pentru votul universal* — iar dr. Vlad a auzit această somațiune și n'a spus nici cuvânt de protestare, adică a aprobat, s'a indentificat cu această cerere, căci și d-sa e de părere că partidul național român trebuie să renunțe la pasivitate, la trândăvie, și să se puie pe lucru, ca prin luptă să cucerească un vot universal cinstit.

Se poate o palmă mai zdravănă pe fețele domnilor naționalști, dată indirect de chiar tovarășul lor, dr. Aurel Vlad?

Și care a fost scopul nostru, invitând la adunarea populară socialistă pe acest fruntaș naționalist?...

Comitetul nostru central a invitat pe d. dr. Aurel Vlad la o adunare socialistă, fiindcă d-sa totdeauna a fost pentru o alianță a naționalștilor cu socialiști pentru cucerirea de drepturi noi, de libertăți noi pentru popoarele țării, dar glasul sau a fost înăbușit de larma șgomotoasă a lăcustelor și bondarilor negri și grași din partidul său, cari doreau mai iute o apropiere de oalele cu smântână ale guvernului, decât o alianță cu oștirea uriașă de flămânzi idealști și eroi ai partidului socialist.

Și văzând marea degenerare și demoralizare a partidului naționalist — noi am voit ca prin puterile vii ale acestui partid chiar, printr'un dr. Vlad, și alții de seama sa, să provocăm o mișcare, o direcție nouă în acest partid. Căci un partid naționalist trebuie să fie un partid de luptă, un partid care să ție cu cei slabi, oprimați și prigoșiți, iar nu cu cei tari, cu cărmuitori, cu stăpânirea tiranică. Și numai prin luptă poate cucerii revendicările sale, își poate realiza programul, nici de cum însă prin cersire, slugărnice și umilire.

D. dr. Vlad prin prezența sa la adunarea socialistă din Orăștie a vrut să demonstreze că e de aceeaș părere în aceasta privință.

Ne-ar bucura mult, dacă am vedea pe acelaș dr. Vlad, pornind mai departe, inaugurând o acțiune de democratizare reală a partidului național român. Și atunci naționalștii români nu vor avea de ce să se mai plângă că sunt atacați și suspectați de socialiști.

Dăm acum mai jos raportul despre adunarea populară din Orăștie:

Adunarea a avut loc în piața mare a orașului. S'a deschis la ora 2, în fața unei mulțimi de peste 2000 de oameni, țărani, meseriași, muncitori. La cel dintâi cuvântul tov. Ioan Crețu, care salută pe cei prezenți și propune ca energicul tov. Ioan Herța să fie ales de președinte al adunării. Se admite.

Tov. Herța arată scopul adunării, a se demonstra contra regimului politic de astăzi și pentru votul universal. Anunță că la adunare va lua cuvântul și fostul deputat al cercului, dr. Aurel Vlad. Dă apoi cuvântul tov. I. Crețu.

Tov. I. Crețu face o descriere a situației politice de astăzi, arată ce urmărește fiecare partid politic din țară. Atacă cu asprime guvernarea lui Lukács și Tisza, cari prin isprăvurile lor au provocat o anarhie în parlament și n întreaga țară. Infierăză ținuta actualului deputat al Orăștiei, Farkas Wolff — care nu face altceva în parlament decât să mărească banda de bandiți și lachei a lui Tisza. Ocupându-se de reforma electorală, a arătat ce foloase poate aduce votul universal pentru prefacerea țării și datoria tuturor elementelor democratice de a se uni pentru cucerirea acestei reforme largi.

Dr. Aurel Vlad luând cuvântul, a ținut să declare în primul rând că prin prezența sa la adunare a vrut să dea dovadă că partidul național român luptă sincer pentru votul universal, și că nu fuge dela luptă. S'a ocupat apoi de însemnătatea votului universal pentru Ungaria, însăntătoșind viața politică, acordând drepturi poporului, țăranilor, de cetățeni ai țării. Trebuie însă de dus lupta în așa fel, ca votul universal să fie cinstit, și nu restrâns și falsificat. Trebuie să mulțumim grofului Tisza că a călcat constituția țării, căci prin aceasta și partidele burgheze maghiare s'au putut încredința că n Ungaria n'a fost Constituție și numai votul universal poate aduce respectul Constituției și a legilor țării.

† Tov. I. Cisor (Budapesta) a analizat situația politică din țară, arătând că dela guvernul coaliției și până la cărmuirea de azi a lui Lukács — politica s'a invărtit în jurul unui singur scop: a se pungăși, a se amâna votul universal. Khuen ca și Lukács, înainte de a veni la guvern, au promis lumii marea cu sarea, apoi s'au invărtit în jurul lui Tisza. Khuen de atâta învârteală a ameișit și a căzut. Aceiaș soartă va avea și Lukács.

Tov. Cisor a arătat apoi că la toamnă începe de abia lupta cea mare, atunci trebuie să se ridice ca un singur om, tot ce-i democratic în această țară și care dorește binele poporului, ca să lupte pentru prăbușirea regimului oligarhic. Și n prima linie e datoria partidului național român să lupte, căci guvernul se pregătește să facă o nouă împărțire a cerurilor electorale, cu unicul scop de a zdrobi majoritățile românești.

Președintele Herța dă apoi cetire următoare *rezoluțiuni*, care a fost primită cu însuflețire de ascultători:

Rezoluțiune.

Muncitori săteni și cetățeni din Orăștie și jur întruniți în adunarea populară la 28 Iulie în piața mare în număr de 2 mii, ascultând cuvântările ținute asupra votului universal și având în vedere toate fărădelegile săvârșite de guvernul Lakács-Tisza ajutat de cătră deputații din partidul munciei între care se numără și deputatul Orăștiei Farkas. Adunarea luând toate acestea în considerație votează neîncredere guvernului cât și deputatului Farkas care este un dușman declarat al votului universal egal și secret, pentru toți locuitorii țării, și care în loc de libertate a introdus absolutismul și dictatura în Ungarie.

Adunarea având în vedere luptele ce trebuie duse pentru apărarea și câștigarea drepturilor popoarelor din țara noastră, cere cu tărie partidului național român, ca să iasă din pasivitate și să pornească lupta cu energie și neîntârziat, în parlament, prin adunări și prin presă, alături cu partidul socialdemocrat pentru cucerirea votului universal egal și secret, pentru toți locuitorii Ungariei. Trăiască partidul socialdemocrat. Trăiască luptătorii votului universal. Jos reacțiunea guvernamentală.

După citirea rezoluțiunii s'a constituit secțiunea partidului socialdemocrat din Orăștie, și s'a ales în comitet următorii tovarăși: Ioan Herța președinte, Ioan Crețu secretar, Dumitru Șuluf cassar, Gh. Iosif, V. Oprîta, I. Herța, I. Popovici și I. Mihu membri în comitet. I. Buduran, Gh. Astaloș și P. Buturcă controlori.

Viața politică și socială.

ÎN ȚARĂ.

Lukács vrea să vorbească alegătorilor. — Opoziția pregătește 200 adunări populare — Noui acte tiranice ale guvernului.

Ministrul președinte ar dori să se prezinte la 15 August înaintea alegătorilor săi din Aiud, ca să-și facă darea de seamă. Cum însă în cercul acesta, indignarea populației e foarte mare contra despotismului guvernului — e de prevăzut că Lukács va trebui să vorbească numai sub paza jandarmeriei și a polițiștilor. Partidul independenței pregătește o mare demonstrație în contra ministrului-președinte în acea zi — așa că se prevede mare scandal.

— Partidele opoziționiste unite, pregătesc pentru lunele următoare, după terminarea secerișului peste 200 de adunări populare în orașele și comunele de unde au primit invitații ca să protesteze contra stăpânirii bandițești. Dăm aci și numele localităților românești unde se vor aranja astfel de adunări: Abrud, Vințul mare, Boroșineu, Bistrița, Brașov, Ciacova, Dicio-Sân-Martin, Dej, Făgăraș, Alba-Iulia, Hațeg, Becicherecul-mic, Chișineu, Caransebeș, Ighiu, Lugoj, Mediaș, Aiud, Șomeuta-mare, Năsăud, Zorlențul-mare, Bogșa, Panciova, Radna, Orăștie, Gherla, Sighișoara, Sasca, Tinea, etc.

— Guvernul și acum în vacanța parlamentară, n'a găsit altceva mai bine de făcut, decât să desființeze o nouă serie de legi,

sanctionate de rege. Trăim în vremea tiraniei, când nimic nu e mai sfânt. Cea din urmă lovitură de stat a fost adusă autonomiei bisericești și școlii serbești în Ungaria, Croația și Slavonia. — Legi, cari sunt în vigoare de peste 40 de ani, sunt nimicite cu o singură trăsătură de condei, numai cu scopul de a pune mâna pe averea de 100 milioane coroane, fondul național al sârbilor.

Adunării populare oprite.

Din Oradea-mare ni se scrie: Partidul nostru socialdemocrat aranjase pentru Dumineca trecută o adunare populară în care să se dezbătă asupra situației politice din țară. Căpitanul poliției însă a oprit ținerea acestei adunări, sub motivul că convocatorii adunării nu oferă destulă garanță pentru menținerea ordinii.

Din Arad se comunică: Muncitorii de aici voiau să organizeze Dumineca trecută o adunare publică în colaborare cu burghezia democratică din acest oraș. Și aici căpitanul poliției n'a îngăduit aceasta adunare sub cuvânt că punctul principal al ordinii de zi anunțată: „Situația politică” are un înțeles prea larg, așa că autoritățile nu-și pot face o iconă reală asupra scopului adevărat al acestei adunări.

IN STRĂINĂTATE.

Ce-i nou în Rusia?

Ceia ce se discută în marea împărăție rusească e despre dizolvarea Dumei a treia, și despre apropiatele alegeri pentru noul parlament. Cel vechiu s'a stâns, după ce a dat la lumină numai legi de încetare pentru cei mulți și de îmbogățire pentru câțiva. În urma lui, n'a rămas decât gunoiul în care și din care a trăit. Nu s'au făurit în Duma a treia nici legi cari să transforme și nici măcar de acelea cari fixează o situație conservând și întărind instituții vechi. Duma a treia a trăit sub scutul și inspirația păzitorilor plătiți ai ordinii publice; rățâcind cu privirea ei între palatul țarului și poliția secretă. Duma treia nu putea provoca decât dispreț și scârbă. Burtă verzi-mea ce foia în palatul Dumei, la umbra băncii ministeriale, sau agățată de pulpana vre-unui guvernator, creaturile Curții și-au rotunzit averile, mamelucii ministerilor s'au îmbogățit, etc. Nu-i vorba și Duma a făcut ceva. Ea a spălat pe miniștri de complicitatea cu agenții provocatori și ingenunchind înaintea țarului, i-a votat credite noi militare. Țaranului stors și bătut de cnut i s'a trimes portretul țarului ca mângâiere și i s'a promis pământ ca să-l înșele. Soldaților li s'a mărit rația de vutcă (țuică) și poliștilor lefurile. Duma a trei apare în viața Rusiei moderne ca o cărămidă neagră de

noroi pusă să sprijine și să întărească un regim care de mult s'a dovedit că este în ajunul prăbușirii. Duma a patra va fi probabil Duma preoților. Intre ea și Duma pe care o va înlocui nu va fi mare deosebire. Va vota și ea tot ce guvernul îi va cere, va ingenunchia și ea înaintea țarului atotputernic, arătându-și slugărnicia.

Grija pentru soarta lucrătorilor în Anglia.

În cea mai industrială țară din lume, în Anglia, partidul burghez liberal, se deosebește cu totul de partidele cu același titlu din alte state. De pildă și noi în Ungaria, avem la putere, partidul liberal încăput pe mâna tiranilor Tisza și Lukács. Merită un asemenea partid reacționar numele de liberal? În Anglia însă numele corespunde faptelor acestui partid. Liberalismul englez are un caracter democratic, care adesea se poate confunda cu cel socialist și uneori chiar cu cel sindicalist revoluționar, cum se manifestă în Franța. Așa s'a văzut aproape ori de câte ori muncitorimea engleză a cerut îmbunătățiri de natură economică și socială, — guvernul liberal a răspuns mulțumitor pentru proletariat, votând de pildă legea minimumului de salariu, care favorizează pe minerii englezi. Pasiunea pe care o pun liberalii englezi pentru a veni în ajutorul clasei muncitoare să vădește printr'o nouă lege votată de parlamentul englez, și pusă acum în aplicare, prin care se institue în mod obligator asigurarea contra boalei și contra lipsei de lucru (somaajului).

Prima parte a legii interesează 14 milioane de lucrători; a doua asigură soarta a doua și jum. mil. de proletari. Dispozițiunile principale ale acestei legi sunt următoarele: Orice persoană în serviciul alteia, având vrâsta între 16 și 70 de ani și care nu primește un salariu mai mare de 4000 lei pe an, trebuie să se înscrie pe listele unei societăți de ajutor, recunoscută de guvern. Dela biroul poștal al cartierului său trebuie să ceară un livret special, pe care se vor pune în fiecare săptămână timbrele de asigurare. Contribuția totală ce o vor avea de plătit patronul, lucrătorul și statul se ridică la 90 fileri (9 pence) pe săptămână. Iar contribuția fiecăruia în parte e aceasta: Lucrătorii de cel puțin 21 de ani, cari au un salariu de 1 coroană 85 fileri pe zi — nu plătesc nimic; patronul plătește însă 60 de fileri, iar statul 30 fileri. Dacă asiguratul are un salariu mai mare de 1 cor. 85 fileri, dar mai mic de 2 cor. 50 fil., contribuțiile sunt astfel împărțite: lucrătorul plătește 10 fileri, patronul 50 fileri, statul 30 fileri; dacă câștigă mai mult de 2 cor. 50 fileri pe zi, lucrătorul plătește 30 de fileri, măiestrul 40 fileri, statul 20 fil. E datoria mă-

iestrului ca în fiecare săptămână să pue pe livret timbrul de asigurare care reprezintă contribuția sa și aceia a asiguratului, a căruia parte se reține din salariu.

În schimbul acestor contribuțiuni, bărbații au dreptul la următoarele beneficii: Ingrijirea medicală și medicamente (leacuri) iar în unele împrejurări o despăgubire în bani, tratament gratuit într'un sanator sau aiurea, dacă sunt tuberculoși; un ajutor în caz de boală de 15 cor. 50 fil. pe săptămână, timp de 26 de săptămâni. Străinii mai mari de 17 ani sunt supuși legii. Scutiți sunt ucenicii sau lucrătorii-voluntari, cari nu primesc nici un salariu, copii fără leafă în serviciul părinților, lucrătorii ocazionali sau angajați de un club.

În ce privește asigurarea obligatorie contra lipsei de lucru, ea se aplică deocamdată numai la două categorii (bresle) de muncitori, acei dela construcții și acei din metalurgie.

În caz de lipsă de lucru, muncitorul metalurgist ia 8 cor. 30 fil. pe săptămână în primele 15 săptămâni; lucrătorul din construcție (zidiri) va avea un ajutor de 7 cor. 50 fileri. Lucrătorul lipsit de muncă nu e obligat să primească de lucru cu'n salariu mai mic decât salariul obișnuit.

Această asigurare se va întinde treptat și asupra altor categorii de lucrători. De ocamdată se vor putea asigura în sindicatele lor, cari vor primi în acest scop subvenții dela stat.

Iată ce a făcut guvernul englez prin legea făcută de ministrul de finanțe Lloyd George, cel mai democrat, mai revoluționar ministru din lume.

Vorbe mari.

În anul Domnului, o mie nouă sute doisprezece, luna Iulie, am auzit vorbe foarte mari, știu foarte, așa de mari că nici ceice le-au grăit nu cred în izbăvirea lor: „Trebuie scoși socialiștii din sate”... Așa-i că-s mari vorbele acestea?...

Cică vreau să ne scoată din satel... — Cine vrea să ne scoată din satel? Cine, hai cine?..

— Apoi, bine, cum se poate că tu să nu știi cine!? D'apoi iată, oamenii cei răi și negri la suflet, s'or sfătuit ca negreșit să ne arunce din satel!..

— Pentru ce?..

— Pentru că le dăm de gol toate mișeliile ce le săvârșesc cu încrederea poporului.

— D'apoi bine, cine-s oamenii răi și negri la suflet cari vreau să ne arunce din satel, spune-ne să-i cunoaștem și noi?..

— Aha!... atâta vreți să știți, cine sunt oamenii răi și negri la suflet, apoi priviți-i,

MAREA.

Sonet de: Aureliu G. Vasilescu.

Un val se sfarmă 'n fundul mării
Iar marea plânge valul ce se sfarmă,
In sânul ei, cu vaete și larmă
Și naște altu 'n clipele sfarmării.

Acelaș joc: se urcă și se darmă
In luptele vieții și pierzării;
Din zori și până 'n faptul inserării
Și până 'n zori, ea nu poate să doarmă

Iar dacă câteodată pare moartă,
E numai o pdrere, nu-i învinsă;
Căci lupta în adâncuri se mai poartă.

Și când putere nouă se adună,
Deslănțuește-o patimă aprinsă
Și-o ură fără margini — în furtună.

Cronica științifică.

Minunile științei medicale: inimă scoasă din corp, bătând încă după 3 luni; altoire de oase. — Lupta contra alcoolismului. — Alimentație: experiențe noi cu regimuri de carne, pește și vegetale.

Deși toată lumea recunoaște că viața este din ce în ce mai scumpă și mai grea. deși mulți regretând vremurile din trecut, cu trai

patriarhal, critică prezentul, trebuie să recunoaștem că pe tărâmul științific s'au făcut progrese enorme.

Lăsând la o parte minunatele născociri ale minții, cari ne-au dat atâtea aplicări de folos ale electricității, mărginindu-ne pentru moment la domeniul medicinei, omenirea se poate mândri cu ultimile rezultate ale chirurgiei.

În ultima ședință, a Academiei din Paris, s'au discutat noile experiențe încoronate de succes ale doctorului Carrel, din New-York.

Fragmente din țesuturile și organele omului, au putut să trăiască și să se desvolte în afară de organism, timp de mai bine de 3 luni de zile.

Dar cea mai minunată experiență răsușită a fost cu părți din inimă dintr'un embrion de pui puse într'un lichid cu o compoziție asemenea plasmei sângelui. Spălate 3—4 zile și repuse într'un lichid proaspăt, aceste bucăți de inimă erau încă vii după 120 zile, crescând și păstrându-și încă „bătăile inimii”.

Cine știe, într'un viitor, mai mult sau mai puțin îndepărtat, la câte adevărate minuni de vindecare, vor da loc continuările acestor rezultate.

Se vor găsi leacuri noi pentru boale cari până în prezent se credeau nevindecabile, se va putea prelungi viața muritorilor — căci tot muritori vom rămâne și academicienii „nemuritori” — dar cine știe dacă în schimb nu-i vor scurta zilele omului, atâtea mizerii sociale, lupta din ce în ce mai aprigă pentru trai și celelalte descoperiri transatlantice ce scufundă dintr'odată mii de oameni, explozibile și ale mijloace de luptă între popoare dușmane.

*

Tot în ședința trecută a Academiei de medicină au fost prezentate cazuri interesante de altoiri ale oaselor, în cazuri de fracturi și boale ale țesutului osos. Oase fracturate sau bolnave au fost înlocuite și altoite cu alte bucăți de os, vindecându-se în timp relativ scurt, redând sănătate și folosința picioarelor sau mâinilor.

Poate urmașii noștri nu vor mai vedea ciungi și schilozi decât în ilustrațiile aducătoare aminte ale trecutului.

*

Betia e o mare plagă socială, pretutindeni, fiind cauza multor rele: ea umple închisorile de nebuni, spitale de ftisici și bolnavi incurabili.

aci mai la vale vă descriu întâmplarea întregă. Iată-o:

S'au supărat tare rău, domnii noștri naționaliști români pe noi, pentru că le urmărim faptele, și le controlăm politica ce-o fac, și de câteori vin în contradicere cu interesele poporului, de atâteaori îi arătăm așa cum sunt, în întreagă goliciunea lor: *răi și negri la suflet!*

Vedeți fraților, pentru asta e mânia lor așa de mare, și acum scriu prin gazetele lor că n'are să ne lese să venim în contact cu poporul și are să ne scoată din sate! Ș'apoi știți voi bine fraților, cui ie frică de adevăr, acela nu poate fi om cinstit, ci numai om rău și negru la suflet, în care nu te poți încrede niciodată, căci când îți-e lumea mai dragă, atunci te lasă în baltă și trece de partea dușmanului!... Aceștia-s domnii noștri în mâinile cărora poporul e o unealtă bună de speculat și exploatat, îmbogățindu-se din munca grea a poporului, întocmai ca domnii unguri!! Care aveți urechi de auzit, auziți, care aveți ochi de văzut, acum priviți-i căci noi destul de cu vreme vă atragem luarea aminte asupra lor.

— Și știi frate, în mânia asta mare, a domnilor, e mai șod Valerică, căci el se face mai de răș.

— Care Valerică, doar' nu l'o bătut sfinții să fie clopotarul din Arad, dela biserica grort. română? hai ce zici, acela e?...

— Nu e acela, da de unde să fie acela, Valerică clopotarul, după cât știu eu, e om cinstit, el numai Dumineca și în sărbători sau când e vre-o înmormântare face politică!...

— De ce numai atunci?!

— Pentru că atunci are lipsă de mai mulți copii ca să-i ajute la trasul clopotelor. Atunci pe unii dintre copii îi plătește cu câte 4 cr. (8 fil.) Iar pe ce-i cari li-e mai mare bucuria să tragă clopotele nu le dă nimic. Vedeți asta-i politica clopotarului Valerică.

De aci puteți vedea, că nu Valerică clopotarul, e care ne-a amenințat cu datu afară din sate, ci e cu totul altul, are altă ocupație, mai ușoară, și care aduce venit mai mare; acela mă rog de iertare, nu e clopotar, ci e director de gazetă, și îl chiamă:

— *Dr. Valer Branisce*, directorul „*Drapelului*” din Lugoj.

— Acum așa cred că-l cunoști, îi vei fi auzit de nume?... Ce zici!?

— Pe cuvântul meu frate, căci de numele ista n'am auzit fără numai dela tine acum.

— Se poate așa ceva?

— Da, se poate, măi vezi bine că eu sunt muncitor de pământ, pe bună cale nu știu nici ceti, și spun drept căci până acum nici nu mi-am prea dat seama de starea noastră, a muncitorilor, cât e de sărăcă-

cioasă și câte nedreptăți se fac cu noi, și că în ce sărăcie ne tângim viața. Dar acum de când vecinul meu Pavel, s'a prenumărat (abonat) la foaia muncitorilor români „Adevărul”, care apare în Budapesta, mă mai îngrijesc și eu de mersul vieții noastre, căci vecinul meu Pavel în toată Dumineca vine la noi unde ne adunăm mai mulți, și ne cetește „Adevărul”, căci după cum îți-am spus eu nu știu carte, și sunt foarte mulți ca mine la noi în sat, așa că el cetește și noi îl ascultăm. Vezi frate dragă, așa am știut noi muncitorii dela sate că „Adevărul” e foaia muncitorilor români organizați, adică a socialiștilor români. Eu zic, să fie sănătoși socialiștii ăștea, căci foarte bine ne mai învață, și fac foarte rău acei muncitori, fie dela orașe sau dela sate, că nu se organizează cu toții, și nu pricep bunele intenții ale socialiștilor; dar după cum mi-s'a spus din mai multe părți, socialismul pătrunde printre români cu o iuteală foarte mare.

— Da, da pătrunde, tocmai de aceea vrea doftorul Valerică cu ortacii lui să ne scoată din sate. Dar nu le va succede, pentru că vezi bine, căci noi numai adevărul, dreptatea și egalitatea tuturor oamenilor o propagăm. Invățăm oamenii să-și cunoască adevărații dușmani și cum să se iubească unii pe alții, cum să se organizeze și să nu aștepte bunăstarea și fericirea nici dela d-nii români dar nici dela stăpânitorii țării pentru că aceștia atunci se bucură mai tare, când văd muncitorimea resfirată și nicidecum unită, solidară, tare și puternică!... Vezi pentru asta vroiesc să ne alunge din sate, că noi toate aceste la spunem oamenilor cu graiul și prin scris, spunem adevărul și asta nu le place.

Cu adevărul nu-s prea învățați și când i-le spui în față îi cam ustură, de aceea și vreau ei să ne scoată din sate cu tot prețul. Și după cum se vede cu munca asta l-au însărcinat pe doftorul Valerică, căci el ne-a amenințat. Dar să-l cunoască lumea muncitoare mai bine, o să mai vorbesc puțin despre el cu toate că pe noi persoana nu ne prea impoartă, ci faptele lui. Așa se zice că de el toți români ascultă, știu până n'nt'unul, cu cățul cu pureel cu tot; și se mai zice despre el, nu știu sigur, dar așa se zice, că el ar fi la românii din Caraș-Severin, și la cei de pe țarmul stâng al riului Bega, cum e Mohamed la turci.

Câtă muncă a depus el la bunăstarea și îmbunarea stării economice și politice a poporului muncitor român? Vă întreb și eu. Și acum, voi muncitorii români, dacă nu veți vedea, nici o faptă s'au nici o muncă pe acest teren din partea lui, nu e vina mea, sau a voastră, ci e vina lui, a doftorului?!. Vedeți, acest doftor Valerică ne-a amenin-

țat în foaia lui, în „*Drapelul*” că ne va scoate din sate!...

Nu știu sigur încă, pornit-au acești domnii în lupta mare și măreață, ce-au proclamat-o contra noastră sau nu, dar una știu sigur, și anume: nici ei singuri nu cred în izbânda acestei lupte, și iată de ce:

1. Noi suntem cu toții muncitori români organizați, hotărâți și disciplinați, și luptăm pentru egalitatea și libertatea tuturor popoarelor. Luptăm contra acelor cari nu muncesc și se îmbogățesc din munca altuia, cari nu zidesc și au palate, cari nu ară, nu seamănă și în arșița soarelui nu seceră și hambarele sunt pline cu bucate, iar ceice zidesc, n'au unde locui, ceice ară și seamănă n'au ce mânca!... Contra acestui sistem blestemat luptăm noi, ca să-l dărîmăm!! Văzuta-ți ce s'a întâmplat pe pusta grofului Zelenszky cu *părinții noștri, cu frații noștri, cu surorile și prietenii noștri: cu poporul muncitor?!... Văzuta-ți?!... Noi nu mai vrem să vedem!... Jandarmii i-au legat, jandarmii i-au bătut și jandarmii i-au încuiat*, pentru că au îndrăsnit să ceară cu o bucată de *pâine* mai mult pentru *ei* și *colibașii* ce le-au rămas în colibioara din sat.

Încă odată să spunem că noi nu mai vrem să vedem mișeliile aceste, și de aceea vrem să organizăm țărănimea.

2. La sate ne sunt părinții, la sate ne sunt frații și surorile, la sate ne sunt prietenii și cunoscuții; toți suntem deopotrivă din partea clasei stăpânitoare exploatați; e rândul nostru acum să ne unim cu toții și organizați cu toții laolaltă să ne apărăm contra exploatarei nemiloase.

3. Cele mai multe sate de ale noastre se încege ca o cunună frumoasă pe lângă munții cu stânci puternici de piatră în care voi acum v'ați înfip colții, dar acolo are să vă rămână *măselele*; iar de veți încerca să ne scoateți din satele de pe șes ori câmpie, pe voi are să vă *înghiță pulberea pământului!...*

Astea ne sunt motivele cari ne dă nouă putere de viață!!

eu.

După revoluția din luna Maiu.

Doi lucrători acuzați de un omor, au stat pe nedrept în temniță. — Politistul Richter a fost ucis de un agent (spion) poliținesc.

După marile și sângeroasele demonstrații dela 23 Maiu, poliția din Budapesta a arestat pe lucrătorul măsar, Adam Majoros, învinuindu-l că n'colț cu Hold și Batory utca, unde s'a produs o încăierare între po-

Beția degenerază pe individ, ruinându-i sănătatea, situația materială și morală, și cu vremea, prin întindere și moștenirea păcatelor părinților, transmise copiilor degenerază poporul.

Constatățile acestea au preocupat în toate țările pe toți cei ce sunt chemați să combată răul și doresc propășirea națiunilor.

Înmulțirea cărcumelor și a tuturor localurilor cu băuturi alcoolice, a fost unul din principalele mijloace de propagare a acestui rău.

Cu cât localurile și ocaziile de a bea sunt mai apropiate, cu atât ele ispitesc pe trecător. Numărul debitelor de băuturi s'a mărit într'o proporție extraordinară.

În Franța în timp de 45 de ani, numărul lor a sporit într'o proporție de 300 la sută.

Liga pentru combaterea alcoolismului, în ultimul congres a emis următoarele desiderate pentru viitoarele măsuri legislative cari vor tinde să împiedice consumarea băuturilor alcoolice, mai ales a băuturilor destilate și băuturilor cu esențe:

1) Numărul debitelor de băuturi să fie redus și limitat, iar licența urcată;

2) Deschiderea debitelor de băuturi în preajma stabilimentelor publice și industriale să fie interzisă;

3) Orele de deschidere și închidere a debitelor să fie sever reglementate și respectate;

4) Vinderea băuturilor alcoolice să fie interzisă în debitele de tutun;

5) Fabricarea și vânzarea absintului și esențelor cunoscute de medici ca vătămătoare să fie oprite.

6) Monopolul distilieriei și rectificării alcoolului să fie rezervat Statului;

7) Alcoolurile date în consumație să fie supuse la taxe ridicate;

8) Falsificările — prefacerea — băuturilor să fie cu severitate reprimite;

9) Substanțele alimentare de prima necesitate ca cereale — făinuri — zahăr, și materii prime servind la prepararea băuturilor nevătămătoare, ca: ceai, cafea, cacao, să fie scutite de taxe de vamă etc.;

10) Legea să împiedice orice provocare la alcoolism;

11) Municipalitățile (comunele) să construiască locuințe sănătoase și estine pentru muncitorime; și locuri de reunire puse la dispoziție tuturor cetățenilor;

12) Statul să încurajeze și să înlesnească învățamițele antialcoolice;

13) Să se împiedice plata lofurilor în debitele de buturi.

Alimentație — regim carnivor, vegetarian sau de pește?

Trei rațe au contribuit și ele să aducă lumină în discuțiile savanților cari vor dovedi care din aceste 3 regimuri e mai avantajos.

În ședința Academiei de științe din Paris prof. Magnan a resumat observațiile sale asupra încercărilor ce a făcut cu 3 rațe. Una a fost hrănită cu carne, a 2-a cu pește și a 3-a cu legume. După un timp rața hrănită cu peste a făcut primul ou, cu 8 zile înaintea celei hrănite cu carne, și cu 2 luni și jumătate înaintea celei cu regim vegetarian. Ca fecunditate tot rața hrănită cu pește a întrecut pe tovarășele ei, dând în timpul dela 17 Decembrie până la 14 Mai, 54 ouă, cea cu carne 45, iar cea vegetariană 19.

Ca greutate, ouăle raței hrănită cu carne au fost mai mari, având o medie de 77 grame, apoi vin ale raței vegetariene și la urmă ale raței care a mâncat pește.

Concluzia ar fi că regimul de carne și pește convine mai bine, decât cele vegetariene, care nici rațelor nu le prieste.

D. Olaru.

liție și lucrători, el, Majoros, a omorât cu 'n foc de revolver pe polițistul căruia, Iosif Richter. La căpitanatul poliției, bietul lucrător a fost chinat și terorizat cu toate mijloacele, ca să mărturisească odată, că într'adevăr el e vinovat de moartea polițistului. Pentru a scăpa odată de brutalitatea sbirilor poliției, Majoros a declarat, că el n'a împușcat pe Richter, ci un coleg al său Iosif Nemeth. Poliția s'a pus atunci să-l caute pe Nemeth, dar căutare zadarnică, căci nici nu exista un Iosif Nemeth, ci era un nume iscodit de Majoros, ca să scape de povara unei grele acuzări.

Poliția întărită de acest șiretlic, s'a pus cu și mai mare furie să-l maltrateze pe Majoros. Fu palmuit, bătut, până ce spuse că cel care a descărcat revolverul asupra polițistului Richter, e un lucrător cu numele Francisc Toth. Dar și acesta era nevinovat. Iată însă că înaintea judecătorului de instrucție se prezintă doi martori, Eugen Csáki și Emil Silberletner, cari au depus că Richter a fost lovit foarte probabil de glonteale unui dedectiv (spion poliținesc), căci ei au văzut în aceea zi, cum un spion alergă după un lucrător, în direcția unde stătea călare Richter, descărca asupra lucrătorului un foc de revolver, și 'n același timp căzu grămadă la pământ polițistul Richter.

Acești martori au descris și semnalmentele acestui agent poliținesc. Când aceasta a fost aflat de corpul agenților, s'a prezentat la judecătorul Vass, detectivul Ladislau Angyal și-a mărturisit că el a fost acela care a tras asupra lucrătorului fugar. A arătat revolverul său și s'a ajuns la constatarea că într'adevăr glonteale care s'a găsit în corpul omorâtului Richter, provine din revolverul spionului poliținesc.

Judecătorul a luat de aceia hotărâre să puie imediat în libertate pe lucrătorii Majoros și Toth, dar procurorul a apelat contra acestei eliberări.

Iată cum poliția numai în șirurile lucrătorilor vrea să afle vinovați, și nici nu-i trăsnește prin cap că în propriul ei corp se află ucigașul.

Descoperirea aceasta se datorește în primul rând apărătorului celor doi lucrători, avocatului dr. Armin Ladányi, care cu mare istețime a făcut cercetările necesare, până la descoperirea adevăratului autor al crimei din imprudentă.

CRONICA.

— **Atacuri îndreptățite.** Românii de pretutindeni se pot bucura că au un frate de inimă, cu avere mare, care de departe, cercetează sărăcia și păcatele neamului din care face parte, și trimete apoi câte un ajutor, câte-o vorbă de mustrare sau de îmbărbătare. E vorbă de marele român basabean Vasile de Stroescu, care trimitând dăunăzi din Elveția, un dar de 12.000 de coroane tinerimei universitare române din Budapesta, pentru ajutorarea studenților săraci — a însoțit acest dar cu o scrisoare, în care a atacat cu multă asprime îndreptățită relele de care suferă românii din regat ca și din Ardealul nostru. Deocamdată reproducem aci numai constatarea sa asupra băncilor naționaliste române: *Băncile d-voastre — scrie Stroescu — sunt învăscute în pieile cămătarilor, prin care nu străbate nici un simț omenesc, dacă face ceva, numai de ochii lumii — și cu niște contribuții ridicole.*

Și se mai laudă naționaliștii că înființează tot la bănci românești. Ori scopul acestor bănci e de a îmbogăți clasa inteligentă — și atâta tot. Pentru poporul sărac — băncile nu aduc folos ci sunt o pacoste, căci banii împrumutați cu greu, trebuie plătiți cu dobândă mare și grea.

În loc de bănci, mai bine școli și asociații de cultură, domnilor naționaliști.

— **Reprezentanță comunală socialistă.** În orașul Toulouse din Franța, au avut loc zilele trecute alegeri comunale.

Cu acest prilej lista de candidați a partidului socialist a obținut 13.000 voturi, așa că reprezentanța comunală a marelui oraș francez se compune azi numai de socialiști.

— **Pentru „Libertatea“ din Orăștie.** În numărul trecut al ziarului „Libertatea“, se caută a se înfățișa tovarășii noștri orăștieni, ca făcând parte și din partidul socialdemocrat și din partidul național român. Se poate o mai mare neghiobie? Nu cunoaște redactorul „Libertății“ vorba răs-piecată a românului că „nu poți sta cu c.... în două luntre“ și „nu poți fi slugă la doi stăpâni“.

Prin urmare nu în felul acesta, trebuia să explice „Libertatea“ de ce tovarășii noștri l'au invitat pe d. dr. Vlad la adunarea socialistă. Nu fiindcă „se socot după simțimintele lor și ca membrii ai partidului național român“ — ci numai pentru faptul că-l socot pe dr. Vlad mai aproape de vederile lor, mai democrat decât toți ceilalți membri ai partidului naționalist, și ca să demonstreze că ei preferă pe dr. Vlad în locul lui Farkas Pál, actualul deputat al Orăștiei, care nu e altceva decât un simplu pungaș politic înrolat în banda lui Tisza Pista. O explicație e totdeauna menită să lămurească adevărul unei stări de lucruri, iar nu să denatureze faptele. Aceasta trebuia s'o știe cei dela „Libertatea“.

— **Un criminal scrie la „Budapesti Hirlep“.** În cea mai neagră, mai clericală și mai vrăjmașă foaie a poporului, în „Budapesti Hirlep“, a apărut săptămâna trecută, la loc de frunte, un articol iscălit de Andrei Zilinszky. Acesta nu e altul decât omorâtorul mișel al deputatului țaranilor din Bichiș-Ciaba, Achim. Acum două luni, asasinul acesta a fost numit de stăpânire judecătoresc într'un orașel din provincie, și acum el scrie în gazeta plătită cu bani grei de guvern, scrie contra votului universal, contra modernizării Ungariei. Așa dar, omorul ce l'a săvârșit acest fiu de domn, a fost numai o scară de urcare, de înălțare în funcții și rang. Acum el poate și tuna contra drepturilor mulțimei, el care-și are mâinele încă pătate de sânge nevinovat. Frumoși apărători își mai alege clasa stăpânitoare oligarhică a țării noastre.

— **Acțiunea celor fără locuințe.** În numărul trecut al ziarului nostru, am vorbit despre mișcarea întreprinsă în Bulgaria, de 3200 locuitori din Sofia în contra scumpirei chiriilor. Acum mai sosesc următoarele amănunte despre aceasta mișcare:

Câtă vreme cei lipsiți de locuințe au lucrat pe căi legale, autoritățile le-au respectat libertatea acțiunilor lor. Cu toate acestea însă nici una din cererile lor n'a fost ascultată.

Văzând că nu fac nimic pe cale pașnică, cetățenii fără de locuințe au recurs la o cale anarhică și anume, au ocupat un întins loc viran al primăriei, parcelându-l și începând să clădească. În fața unei asemenea procedări autoritățile au intervenit cu multă energie spre a goli locul viran de noii stăpânitori.

S'au produs ciocniri sângeroase, în cari au căzut mulți răniți de ambele părți. S'au făcut de asemenea și multe arestări, printre cari și a avocatului Craef, împreună cu întregul comitet de 8 inși, care conducea mișcarea.

A avut loc o mare întrunire publică în piața „Pozitano“ din Sofia, la care s'a protestat contra arestărilor comitetului, care a condus mișcarea.

Prima care a vorbit a fost Penca Craeva, soția avocatului Craef, care după ce a expus pe larg nepăsarea autorităților în aceea ce privește rezolvarea chestiunii locuințelor eftine, a apelat la cei de față ca să protesteze energie contra măsurilor ce s'au luat în privirea mișcării cetățenilor fără de locuințe.

Ceilalți oratori au îndemnat la solidaritate pe toți manifestanții, exprimându-și cre-

dința că la urma urmei mișcarea lor va fi încoronată de succes.

Dar aceasta nu va fi singura întrunire publică. Se anunță o întrunire și mai mare și mai originală, întrunirea și manifestația femeilor cetățenilor fără locuință, pusă sub conducerea soțiilor celor arestați.

Judecătorul de instrucție Dudof instruește pe cei arestați și a decis ca ei să fie transportați dela circ VI-a polițienească la închisoarea preventivă „Giamia neagră“.

Activitatea noastră.

Secțiunea română din Brașov. Duminică în 4 August va aranja o serată literară cu un program foarte bogat. În restaurantul „Rața“ din str. Katerinei. Muncitorii români sunt invitați să ia parte în număr cât mai mare. *Comitetul.*

Fondul de agitație.

Tovarășii din Orăștie au donat 7 cor. pentru fondul de agitație.

Au mai dăruit tov. I. Herta 5 cor., I. Ciser 1 cor., P. Buciumean 1 cor., I. Flueraș 1 cor., T. Moga 1 cor. și L. Paucherov 1 coroană.

Poșta redacției.

N. S. S. Nr. 8. Câtă vreme îți vor trăi părinții, nu se poate strica testamentul, fără motiv așa sună legea. dar fiindcă el a înșelat părinții făgăduindu-le multe și bune, și acum nu le împlinește asta este deja un motiv. Și dacă părinții voiesc să strice testamentul, atuncea cere dela ei învoirea lor în scris în față a 2 sau 3 martori, și atuncea trebuie dat afacerea în mâna unui avocat.

Advocatul nostru de aicea numai atuncea țiar putea da sfaturi sigure dacă ai putea veni aicea la Budapesta, să vorbească cu d-ta. Ar fi mai bine, dacă v'ați putea împăca prin bună învoire altfel după moartea părinților cu siguranță se poate strica testamentul.

Tov. N. O. Sebeș. A sosit târziu, se va publica în numărul viitor.

Bibliografie.

Să cetim și să răspândim broșurile socialiste. Iată broșurile cari se găsesec de vânzare la administrația „Adevărului“. Ele nu trebuie să lipsească din biblioteca nici unui muncitor luminat:

Ce este și ce vrea socialdemocrația	— — — — —	10
Să fie luminat! de Vincevski	— — — — —	05
Cartea muncitorului	— — — — —	10
Intâi Maiu, sărbătoarea Muncii	— — — — —	05
Sindicatul Muncitoresc, de dr. C. Racovski	— — — — —	15
Spre țărml dreptății (poezii), de Neculuță	— — — — —	1
Fușcărișul, Dezrobirea Muncii, Cântece Socialiste	— — — — —	15
Femeia Muncitorului	— — — — —	10
Socialismul și Clasa Muncitoare, de dr. C. Racovski	— — — — —	10
Din Regimul Arbitrarului și Lășității, de dr. C. Racovski	— — — — —	20
Governarea liberală și muncitorii	— — — — —	05
Din ideile fundamentale ale socializmului științific, de C. Dobrogeanu-Gherea	— — — — —	50
Concepția materialistă a istoriei, de C. Dobrogeanu-Gherea	— — — — —	50
Femeile în revoluția rusă, de dr. Ec. Arbore	— — — — —	15
Discursul unui agitator	— — — — —	10
Karl Marx, schiță biografică	— — — — —	10
Socialism și Libertate, de Jean Jaures	— — — — —	25
Patriotism și Socialdemocrație de K. Kautsky	— — — — —	30
Anarhizm și Socializm, de C. Dobrogeanu-Gherea	— — — — —	40
Lupta de clasă, de T. Grigorovici	— — — — —	10

Toate aceste broșuri se trimit numai în schimbul costului trimis prin mărci postale sau prin mandat. Comenzile se vor adresa astfel: „Adevărul“, Budapest, VIII., Cont-utca 4.

Redactor-responsabil: **Joan Flueraș**

Tipografia Világosság, societate anonyma, Budapest, VIII., Cont-utca 4.